

Naziv kolegija	OBITELJSKO PRAVO	
Nastavnici	Prof. dr. sc. Dubravka Hrabar (nositelj kolegija), prof. dr. sc. Aleksandra Korać Graovac, izv. prof. dr. sc. Irena Majstorović, doc. dr. sc. Anica Čulo Margaletić, doc. dr. sc. Ivan Šimović (suradnici u nastavi)	
Status kolegija (semestar i redoviti ili fakultativni)	Drugi semestar, redoviti kolegij	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave (predavanja, vježbe, seminar i sl.)	Predavanja i konzultacije	
ECTS koeficijent opterećenja studenta	6 ECTS	
Broj sati po semestru	15 sati	
Ciljevi kolegija		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Omogućiti polaznicima stjecanje dodatnih stručnih, u osnovi praktičnih znanja te produbljivanje teorijskih znanja o pravnim institutima u okviru obiteljskopravne discipline 2. Upoznati polaznike sa najnovijim trendovima razvoja obiteljskog prava u Republici Hrvatskoj i unutar prava Europske unije 3. Analizirati stanje europskih propisa na području obiteljskog prava te usvojiti komparativna znanja i poželjne europske sudske prakse u obiteljskim sporovima 4. Osigurati polaznicima dostatnu osnovu i alate za stručno i znanstveno izučavanje obiteljskog prava 		
Sadržaj kolegija		
Temeljni obiteljskopравни instituti – brak, novi oblici obiteljskih zajednica – izvanbračne zajednice i istospolne zajednice, pravni odnosi roditelja i djece, prava djece, posvojenje, uzdržavanje, imovinski odnosi, zaštita obiteljskog doma, obiteljska medijacija, utjecaji europskih integracijskih kretanja na hrvatsko obiteljsko pravo		
Očekivani ishodi učenja		
<p>Nakon uspješno svladanog predmeta, student će moći:</p> <p><i>Znanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - definirati najvažnije institute obiteljskog prava - izdvojiti osnovna načela uređenja obiteljskog prava - ponoviti sadržaj najvažnijih neposrednih i posrednih izvora obiteljskog prava - prepoznati pravne praznine u postojećem pravnom uređenju obiteljskog prava - označiti prijeporna pitanja <p><i>Razumijevanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - opisati smisao i doseg pojedinih obiteljskopравnih instituta - grupirati najvažnije elemente i spoznaje vezane uz pojedine institute - objasniti <i>ratio</i> donošenja obiteljskopравnih propisa kao načina uređenja odnosa među članovima obitelji - sažeti probleme koji se javljaju u praksi te objasniti uzroke njihova nastanka (pitanje nedostatnosti propisa ili nerazumijevanja prilikom primjene istog) - izraziti svoje mišljenje o aktualnim obiteljskopравnim pitanjima na temelju provedene pravne analize - identificirati trendove razvoja obiteljskog prava u Republici Hrvatskoj i pravu Europske unije - diskutirati o najnovijim trendovima uređenja pojedinih obiteljskopравnih instituta i na temelju valjanih pravnih argumenata dati prijedloge u prilog njihova unaprijeđenja - prepoznati mehanizme rješavanja postojećih problema u obiteljskopравnoj praksi <p><i>Primjena</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretirati obiteljskopравne norme te sprovesti intenciju zakonodavca u praksi - izabrati odgovarajuće zakonsko rješenje te ga pravilno primijeniti prilikom rješavanja konkretnog pravnog problema 		

- ilustrirati povezanost obiteljskog prava i drugih grana prava (prije svega građanskog, građanskog procesnog, ustavnog, kaznenog, prekršajnog i ovršnog prava)
- koristiti dostupnu domaću i inozemnu stručnu i znanstvenu literaturu te sudsku praksu
- primijeniti stručna i teorijska znanja i vještine stečene tijekom poslijediplomskog studija te sprovesti samostalno istraživanje
- koristiti stručna i teorijska znanja i vještine u svrhu pronalaženja pravnih praznina u postojećem uređenju te skicirati najprimjerenije rješenje tog problema
- demonstrirati stručna i teorijska znanja i vještine stečene tijekom poslijediplomskog studija u praksi

Analiza

- razlikovati temeljne značajke instituta, njegov položaj, potrebu i značaj u suvremenom društvu te svrhu koja se njime nastoji postići
- analizirati smisao pravnih normi i njihov doseg te povezati naučene elemente u sustavnu cjelinu koju obiteljsko pravo čini s bliskim granama prava
- analizirati učinke pojedinih pravnih rješenja na prava i interese zainteresiranih pravnih subjekata
- ispitati i kritički vrednovati utjecaj odluka Ustavnog suda i Vrhovnog suda Republike Hrvatske te Europskog suda za ljudska prava na reformu domaćeg sustava obiteljskog prava
- ispitati kvalitetu i doseg rješenja važećeg obiteljskog zakonodavstva te izračunati financijske implikacije određenih instituta i trošak koji činjenje/nečinjenje državnih tijela uzrokuje za državu
- usporediti nacionalna obiteljskoppravna rješenja tijekom povijesti sa sadašnjim stanjem te provjeriti njihovu primjenjivost u današnjem pravnom sustavu
- usporediti nacionalna obiteljskoppravna rješenja s inozemnim i nadnacionalnim rješenjima te ispitati prikladnost njihove (ne)izravne implementacije u hrvatsko obiteljsko zakonodavstvo
- izdvojiti ključna pitanja u kojima je potrebno ostvariti dodatan napredak obiteljskog prava
- ispitati opravdanost postojećeg uređenja pojedinih instituta te provjeriti mogućnost i načine njihova unapređenja

Sinteza

- sastaviti odgovarajuće podneske i odluke, kao model rada u praksi
- planirati postupanje u praksi, s ciljem ostvarenja što više razine učinkovitosti, imajući na umu hitnost postupanja kao postulat rješavanja statusnih stvari
- predložiti promjene obiteljskog prava *de lege ferenda* te pripremiti argumente kojima podupire svoje prijedloge, kao i njihova obrazloženja
- formulirati osnovne izazove koji se postavljaju pred obiteljsko pravo
- osmisliti nove, efikasnije modele funkcioniranja državnih tijela u obiteljskoppravnim predmetima
- sastaviti pregled relevantne domaće i europske sudske prakse vezane uz obiteljskoppravni institut koji je predmet stručnog i znanstvenog izučavanja
- pripremiti stručnu i znanstvenu analizu pojedinih instituta obiteljskog prava
- pripremiti analizu međunarodnih ugovora relevantnih za zaštitu prava na sklapanje braka i prava djece te ostalih instituta obiteljskog prava
- pripremiti slučajeve u kojima postoji kolizija teorijskog i praktičnog poimanja pojedinih instituta obiteljskog prava te predložiti rješenje kojim bi se izbjegla daljnja nepodudarnost navedenih poimanja
- upravljati procesom stručnog i znanstvenog izučavanja pojedinog instituta obiteljskog prava
- izgraditi metodološki sustav za izradu pisanih radova s područja obiteljskog prava
- osmisliti protokol izrade pisanog rada, formulirati odgovarajuće hipoteze i sastaviti koncept s predloškom radne literature kao uvod u pisanje znanstvenog rada

Evalvacija

- prosuditi kvalitetu zakonodavnih izmjena i postupanja u praksi
- procijeniti prednosti i nedostatke obiteljskoppravnih uređenja tijekom povijesnog razvoja
- preispitati vlastita stajališta te stajališta drugih s aspekta snošljivosti
- vrednovati relevantne okolnosti svakog pojedinog slučaja te odabrati najbolje rješenje u konkretnom pravnom predmetu koji se pojavi u praksi

- zaključiti kako popuniti eventualne pravne praznine, imajući uporište u zakonu i obiteljskopravnoj teoriji (kako domaćoj tako i stranoj)
- vrednovati nacionalni obiteljskopравни sustav s aspekta ustavnog i međunarodnog prava
- preispitati stanje europskih propisa na području obiteljskog prava te ocijeniti snagu njihovog utjecaja na postojeće uređenje hrvatskog obiteljskog prava
- valorizirati europsku sudsku praksu u obiteljskim sporovima te preispitati njezin utjecaj na daljnji razvoj postojećih instituta hrvatskog obiteljskog prava
- usporediti sličnosti i razlike pojedinih instituta obiteljskog prava te zaključiti o opravdanosti i svrsi njihova razlikovanja
- odabrati daljnje izučavanje pojedinih segmenata obiteljskog prava i procijeniti koje je područje najprimjerenije za reformu
- ocijeniti kvalitetu primjene postojećih zakonskih rješenja u sudskoj praksi i svakodnevnom životu
- ocijeniti postojeći model primjene obiteljskog prava u praksi te predložiti način formiranja obiteljskih sudova kao nastavak već pokrenutog procesa specijalizacije sudova.

Opće (generičke) vještine

- pronalaženje relevantnih pravnih izvora domaće i strane literature te pretraživanje sudske prakse
- predstavljanje u javnosti ishoda učenja putem izrade stručnih i znanstvenih radova
- procjenjivanje i promišljanje o potrebama i mogućnostima daljnjeg usavršavanja i cjeloživotnog učenja
- sposobnost samostalnog profesionalnog rada
- sposobnost kritičkog promišljanja o ključnim obiteljskopравnim pitanjima
- sposobnost prilagodbe novoj situaciji te promjenama zakonodavstva
- sposobnost donošenja argumentiranih odluka te pravilnog i pravodobnog postupanja u praksi

Praćenje i vrednovanje rada studenata tijekom nastave i oblici provjere znanja

1. Oblici provjere znanja

	Oblici provjere znanja	Razina znanja sukladno Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru
1.1.	Usmeni ispit	Razina znanja 2

1.1. Usmeni ispit

Usmeni ispit u pravilu predstavlja bitno više od točne reprodukcije naučenih činjenica te se od studenta poslijediplomskog studija traži dobro razumijevanje materije, povezivanje činjenica, poznavanje relevantne sudske prakse kako domaćih sudova (prvenstveno Vrhovnog i Ustavnog suda RH, ali i drugih sudova u RH) tako i Europskog suda za ljudska prava. Ujedno, od studenta se očekuje smisleno i pravno utemeljeno odrazloženje svojih odgovora, kritičko sagledavanje obiteljskopравnog uređenja u cjelini, identifikacija pojedinih problema u praksi, iznošenje vlastitih stajališta glede pronalaženja odgovarajućih rješenja uočeni problema, adekvatna argumentacija iznesenih pravnih stajališta te alokacija ljudskih i financijskih resursa za njihovo rješavanje.

2. Kriterij ocjenjivanja

2.1. Završna ocjena

Usmeni ispit predstavlja razgovor sa studentom poslijediplomskog studija, tijekom kojeg se traži dobro razumijevanje materije, povezivanje činjenica, poznavanje relevantne sudske prakse kako domaćih sudova tako i Europskog suda za ljudska prava. Ujedno, od studenta se očekuje smisleno i pravno utemeljeno obrazloženje svojih odgovora, kritičko sagledavanje obiteljskopравnog uređenja u cjelini, identifikacija pojedinih problema u praksi, iznošenje vlastitih stajališta glede pronalaženja odgovarajućih rješenja uočeni problema, adekvatna argumentacija iznesenih pravnih stajališta te

prepoznavanje trendova u razvoju pojedinih dijelova obiteljskog prava. Na temelju takvo strukturiranog razgovora ispitivač formira ocjenu u rasponu od 1 (nedovoljan) – 5 (izvrstan).

Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih kompetencija

U fazi pripreme nastavnog programa, kvaliteta se prati kroz usporedbu sa sličnim programima koji se izvode na drugim fakultetima (benchmarking).

U fazi izvedbe nastavnog programa kvaliteta se kontrolira praćenjem pohađanja nastave, te praćenjem reakcije studenata. Studenti se u svakom trenutku mogu obratiti nastavniku osobno ili putem elektronske pošte.

Nakon izvedbe nastavnog programa kvaliteta se kontrolira praćenjem rezultata ispita, anketom i kontaktom sa studentima nakon stjecanja diplome. Pri praćenju rezultata ispita gleda se jesu li studenti usvojili znanja i vještine koje se steču predmetom. Nakon izvedbe programa studente se anketira o kvaliteti izvođenja nastave. Rezultati ankete uzimaju se u obzir pri mogućim izmjenama nastavnog programa i metoda izvođenja nastave.

Obveze studenata

Prisustvovanje nastavi uz aktivno sudjelovanje, smisleno i pravno utemeljeno obrazloženje odgovora, kritičko sagledavanje obiteljskopravnog uređenja u cjelini, identifikacija pojedinih problema u praksi, iznošenje vlastitih stajališta glede pronalaženja odgovarajućih rješenja uočenih problema, adekvatna argumentacija iznesenih pravnih stajališta te prepoznavanje trendova u razvoju pojedinih dijelova obiteljskog prava.

Obvezna literatura

- Alinčić, M., Hrabar, D., Jakovac-Lozić D., Korać Graovac, A.: **Obiteljsko pravo**, Narodne novine, Zagreb, 2007.
- Hrabar, D. (ur.): **Hrestomatija hrvatskoga obiteljskog prava**, Zavod za građanskopravne znanosti i obiteljskopravnu znanost, Poslijediplomski doktorski studij iz građanskopravnih i obiteljskopravne znanosti, Pravni fakultet u Zagrebu, 2010.:
  - Alinčić, M.: Građanski brak sklopljen prema državnim propisima i u vjerskom obredu, str. 41-72.
  - Korać Graovac, A.: Prosudbe Europskog suda za prava čovjeka o opravdanosti ograničenja prava na sklapanje braka, str. 147-179.
  - Korać Graovac, A.: Ljudska prava i pravno uređenje istospolnih zajednica u domaćem zakonodavstvu, str. 235-264.
  - Hrabar, D.: Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava – nov prilog promicanju dječjih prava, str. 291-304.
  - Jakovac-Lozić, D.: Dijete kao titular prava na slobodu savjesti, vjerskog ili drugog uvjerenja, str. 355-376.
  - Jakovac-Lozić, D.: Susreti i druženja djeteta s odvojenim roditeljem u presudama Europskog suda za ljudska prava, str. 377-427.
  - Korać Graovac, A.: Sadržaj i doseg prava na poštovanje obiteljskog života u hrvatskom obiteljskom pravu, str. 429-466.
  - Hrabar, D.: Posvojenje na razmeđi interesa posvojitelja i posvojenika, str. 567-596.
  - Jakovac-Lozić, D., Vetma, I.: Seksualna orijentacija posvojitelja i najbolji interes djeteta, str. 617-652.
- Alinčić, M.: **Zaštita prava na sklapanje braka i osnivanje obitelji u europskim dokumentima o ljudskim pravima i u nacionalnim zakonodavstvima**, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. IV, br. 1/2013, str. 25-37.
- Casals, M.M., **Divorce Mediation in Europe: An Introductory Outline**, Electronic Journal of Comparative Law, vol. 9.2, 2005, <http://www.ejcl.org/92/art92-2.pdf>
- Čulo Margaletić, A., **Mirno rješavanje obiteljskopravnih sukoba interesa**, doktorska disertacija, Zagreb, 2011.

- Hrabar, D.: **Izvanbračna zajednica – neka otvorena pitanja**, Hrvatska pravna revija, X, 2010., 2, str. 41-48.
- Hrabar, D.: **Nova procesna prava djeteta – europski pogled**, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. IV, br. 1/2013, str. 65-76.
- Hrabar, D.: **Otvorena pitanja sudovanja u obiteljskim stvarima (Načela i smjernice za novi *Lex de processibus familiaribus*)**, u: Uzelac, A., Garašić, J., Maganić, A. (ur.): Djelotvorna pravna zaštita u pravičnom postupku: Izazovi pravosudnih transformacija na jugu Europe, *Liber amicorum* Mihajlo Dika, Pravni fakultet u Zagrebu, 2013., str. 277-300.
- Hrabar, D.: **Prava djece u Europskoj uniji – pravni okvir**, u: Korać Graovac, A., Majstorović, I. (ur.): Europsko obiteljsko pravo, Narodne novine, 2013., str. 53-71.
- Korać Graovac, A.: **Povelja o temeljnim pravima Europske unije i obiteljsko pravo**, u: Korać Graovac, A., Majstorović, I. (ur.): Europsko obiteljsko pravo, Narodne novine, 2013., str. 25-51.
- Majstorović, I.: **Children's Participation in Family Mediation: an Example of New Challenges for Non-Discrimination**, u: Kutsar, D., Warming, H. (ur.): Children and non-discrimination, Interdisciplinary handbook, Tartu: Children's Rights Erasmus Academic Network, 2014., str. 91-110.
- Majstorović, I.: **Obiteljsko pravo kao različitost u jedinstvu: Europska unija i Hrvatska**, u: Korać Graovac, A., Majstorović, I. (ur.): Europsko obiteljsko pravo, Narodne novine, 2013., str. 1-24.
- Šimović, I.: **Pravno uređenje obiteljskog doma u hrvatskom obiteljskom pravu - prijepori i dvojbe**, Hrvatska pravna revija, 15 (2015), br. 2; str. 33-45. (članak, znanstveni).
- Šimović, I.: **Obiteljski dom u njemačkome pravnom sustavu**, Pravo u gospodarstvu, 54 (2015), br. 4; str. 685-708.

Walker, J., **Introduction to Family Mediation in Europe and its special characteristics and advantages**, Council of Europe, CONF 4 (98) RAP,
http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/family/7th%20conference_en_files/actes%20m%C3%A9diation%20familiale%20en%20anglais.pdf

Osnovna izborna literatura

- Hrabar, D. (ur.): **Hrestomatija hrvatskoga obiteljskog prava**, Zavod za građanskopravne znanosti i obiteljskopravnu znanost, Poslijediplomski doktorski studij iz građanskopravnih i obiteljskopravne znanosti, Pravni fakultet u Zagrebu, 2010.